

גליונות לעיון בפרשת השבוע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
סגנית הארבע עשרה
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
ההסתדרות נשי מזרחי באמריקה
מהדורה מיוחדת בשביל ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לחנוך ותרבות תורניים בגולה

נצבים וילך (תשט"ו)

ל' י"א - ז'י

וע' גם נצבים וילך תש"ה, תש"ח !

י"א כי המצוה הזאת...
י"ב לא בשמים היא לאמרן מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה - ונעשנה
י"ג ולא מעבר לים היא לאמר מי יעבר לנו על עבר הים ויקחה לנו וישמענו אתה - ונעשנה.

א. ערובין נ"ה ע"א:

...והיינו דאמר רב דימי בר חמא: מאי דכתיב "לא בשמים היא..."?
"ולא מעבר לים היא?" "לא בשמים היא" - שאם בשמים היא, אתה צריך לעלות אחריה. "ולא מעבר לים היא" - שאם מעבר לים היא - אתה צריך לעבור אחריה.

רש"י ד"ה לא בשמים היא: שאלו היתה בשמים, היית צריך לעלות אחריה וללמדה.

ר' אליהו מזרחי פרש דברי רש"י אלה:
אע"פ שמהמקרא הזה משמע שאלו היתה בשמים, לא היה שום אדם יכול להביאה לכם ללמדה, על כרחך לומר, שאין הכונה בו אלא שאלו היתה בשמים, היית צריך לעלות שם ללמדה...

בעל באר יצחק מעיר לדברי רש"י אלה:

הכתובים האלה משמעותם יש לפרשה בשנים פנים: א) שקיום המצוה הזאת, אם היה בה טורח לעלות בשבילה השמימה או לעבור בעבור ידיעתה מעבר לים, היה להם התנצלות לומר: "מי יעלה לנו השמים" או "מי יעבור לנו לעבר הים?" אבל עכשיו אין לכם שום התנצלות, כי אין בה שום טורח, כי קרוב אליך הדבר מאד...
ב) שקיום המצוה הזו, גם אם הוא מן הצורך לקחת ידיעתה מן השמים או מעבר לים, היה כדאי לכם מרב חשיבותה ויקרתה, כי תכספו ותנהו אחריו לאמור: "מי יעלה לנו..." מי יעבר לנו..." לרוות צמאוננו בידיעתה... מכל שכן עתה אחרי שהיא קרובה מאד, איך ראוי לכם לחבק אותה ולדבק בה מאהבה, כאשר ידבק האזור במתני איש (ירמיהו י"ג)... והנה איזה משני הפנים הללו הוא האמתי יוכל הקורא להכריע מעצמו...

1. נסה להכריע איזה "משני הפנים הללו" הוא האמתי, ונמק את הכרעתך!

2. הסבר למה בחרה התורה בשתי שלילות

"לא בשמים היא"

"לא מעבר לים היא"

ולא הסתפקה באחת מהן, ולמה סדרה אותן על סדר זה?

א. לא בשמים היא

ערובין נ"ה: רבא אמר "לא בשמים היא" - לא תמצא במי שמגביה דעתו עליה בשמים... ר' יוחנן אמר: "לא בשמים היא" - לא תמצא בגסי הרוח.

(עיי' גם גליון במדבר תש"ה, שאלה ב)

ומקשין המפרשים: לכאורה שני הענינים אחד הוא, משום גאווה, ולמה דורשים אותו בלשונות שונות?

נסה להסביר בקה שונה ר' יוחנן מרבא?

ג. כי קרוב אליך הדבר מאד בפין ובלבבך לעשותו.
 רש"י ד"ה כי קרוב אליך: התורה נתנה לכם בכתב ובע"פ.
 מלבי"ם ד"ה בפין: הלא על דרך הכתוב: (תהלים נ"ד) "מי האיש החפץ חיים..."
 נצור לטונך מרע ושפתיך מדבר מרמה".
 ד"ה ובלבבך: על דרך: (תהלים נ"ד) "סור מרע" - שהלב מושל באדם,
 והיא הנוחצת לסור מרע ולבחור בטוב;
 ד"ה לעשותו: כולל כל מעשה טוב על דרך: (תהלים נ"ד) "ועשה טוב",
 וזהו כולל כל דברי תורה. ואם כן יש להתפלא על שלא יקיים האדם
 התורה!

העמק דבר: ד"ה כי קרוב אליך...: זהו עצות להגיע לעומק דעת התורה.

" בפין: לפי פשוטו היינו ללמוד.

" ובלבבך לעשותו: על מנת לעשותו, לקיים מה שלומד...

מה ההבדל בין רש"י לבין שני האחרונים בפרוש פסוקנו?

ד. לא בשמים היא:

בבא מציעא נ"ט ע"א: (בוכוח בין ר' אליעזר וחכמים בענין טומאות בטהרות):

באותו היום השיב ר' אליעזר כל תשובות שבעולם ולא קבלו הימנו
 (החכמים בבית המדרש). אמר להם: "אם הלכה כמותי - חרוב זה יוכיח!"
 נעקר חרוב ממקומו מאה אמה. (ואמרי ליה: ד' מאות אמה). אמרו לו:
 אין מביאין ראיה מן החרוב" חזר ואמר להם: "אם הלכה כמותי - אמת
 המים יוכיחו!" חזרו אמת המים לאחריהם. אמרו לו: "אין מביאין
 ראיה מאמת המים". חזר ואמר להם: "אם הלכה כמותי - כתלי בית המדרש
 יוכיחו" הוטו כתלי בית המדרש ליפול. גער בהם ר' יהושע: "אם תלמיד
 חכמים מנצחים זה את זה בהלכה - אתם מה טיבכם?" לא נפלו מפני כבודו
 של ר' יהושע ולא זקפו מפני כבודו של ר' אליעזר - ועדיין מטין
 ועומדין. חזר ואמר להם: "אם הלכה כמותי - מן השמים יוכיחו!" יצאה
 בת קול ואמרה: "מה לכם אצל ר' אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום!"
 שמד ר' יהושע על רגליו ואמר: (דברים ל', י"ב) "לא בשמים היא!"...
 אין אנו משגיחין בבת קול, שכבר כתבת בתורה בהר סיני: "אחרי רבים
 להסות". (שמות כ"ג).

(מהרש"א: אין משגיחין בבת קול: אך להכריע בה, רק להעוסק בה.)

1. הסבר, כיצד משתמש ר' יהושע בפסוקנו ומה רצה להוכיח בעזרתו.

2. במה שונה שמושו בפסוק מן הפירוש שנתן לו ברש"י?

השאלות המסומנות X קשות והמסומנות XX קשות ביותר יענה כל אחד לפי הבנתו,
 תשובות יש לשלוח לנחמה ליבוביץ, ההסתדרות הציונית העולמית, המחלקה לחנוך
 ולתרבות תורניים בגולה, ירושלים, ת.ד. 92.